

Gierik 56, september 1997

Wilfried Adams

HERFST, een oponthoud

voor Lucienne

September met zijn gouden schilferlicht,
glanzend verwijl in 't prangen der seizoenen,
verademing in de ijlkoorts van het leven :
tot niéts ben je vandaag verplicht.

Tenzij 't gedicht dat je nog schrijven moet,
dat jou nog niet kent, noch zichzelf, dat diep in
jou woelt en wroet en groeit - dat zich niet eerder
dan zwart op wit, van jou ontdoet.

Maar is wellicht niet dit het allermooist :
September die zijn adem spreidt, een landgoed
met op de schuinte wijngaarden die rijpen?
Mooist is wat nimmer wordt voltooid

- wat blijft.

SPIEGEL

Met wie heb ik de eer? - Een ongeschoren
schlemiel vol onvrede en ergernis,
die wrokkig weigert wat des mensen is
en ongevraagd mijn leegte komt verstoren.

Soms mompelt hij wat voor zich uit en zucht
of kokhalst als zijn eigen dure woorden
hem opbreken. Maar ik raak nooit het noorden
kwijt, kaats hem koudweg op zichzelf terug.

Elke dag weer, zoals een man zijn vrouw
bekennen zou, wil hij me binnendringen.
Heeft hij het dan nooit door? - Als alle dingen
kan ik alleen mezelf zijn, star en koud.

NOVEMBER

Vijfenveertig, dat begint al aardig
aan te tikken. Vorige week nog was ik
pas dertig, twintig een dag of drie voordien.
Mijn twaalf, zeven en vier zie ik zo vóór me.

Van leugens en breedvoerige verzinsels
hab ik die jaren ruim mijn deel gehad.
Van liefde ook, hunker, honger en verdriet
om dode vrienden of die zomaar gingen.

Maar elke dag komt ook voor mij de zon
weer op en heelt genadig mijn gebeente
en streelt de hand die dit gedicht moet schrijven:

Opdat herinnering niet doven zou
en toekomst als een boek zich openvouwen
prijs ik de Naam, en tel mijn adem af.

LEIBOVITZ

"Ik ben een schepper, glashelder,
van leegte: ik hak holten, ik neem weg,
schraap hoeken af, beitel en schaaf en vijl
- en polijst dan wat over is gebleven.
Uw ziel is 't die ik wek tot glans.

Vergeet ze maar, goden en helden:
ik ben uw eigenste verspreking, een
kras in uw hersenschors, een zuur dat zich
gestaag een weg etst naar uw hart. De leegte
die ik schep is ùw levenskans."

QINOT / KLAAGLIEDEREN

Naar de originele 15de-eeuwse sefardische teksten in het Judeo-español (Judezmo of Ladino) volgens manuscript nr. 165 van de verzameling Firkowitz in de Keizerlijke Bibliotheek te Sint-Petersburg.

I. QINAH OVER HET RAMPJAAR 5151 AM = 1391

"Op 4 juni 1391 viel het gepeupel de jodenwijk binnen en brandde de poorten ervan plat. Geen man, vrouw of kind kreeg ook maar de kans te ontsnappen. Ze werden voor de keuze gesteld: doodgeknuppeld te worden of de keel overgesneden, ofwel zich te bekeren tot het ware geloof. Dezelfde dag nog werden alle synagogen in kerken veranderd."
(Naar een Spaans-joodse kroniek, begin 15de eeuw.)

Vader op zoon worden wij uitgemoord,
En Gij blijft bij die aanblik onverstoord.
Een voze leer van vreemden knecht uw vromen
- Gaat dan aan Edom gans uw volk teloor?

Door addertongen wordt Juda bekoord,
Half Israël waant dat het heil dààr gloort.
- En Gij hebt daar genoeg mee genomen?
Laat, Heer, dat zomaar toe en spreekt geen woord?

Men rookt ons uit naar oost en west en noord:
Gij zijt de God die ons geschrei niet hoort.
Ooit op de Sinäi geweest? - In Rome
Bedelt berooid de Messiah in de poort.

II. QINAH VOOR HET JAAR 5172 AM = 1412

"In het jaar 5172 kwam een overweldigende bekeringsgolf over ons heen. Meer dan 200.000 joden lieten zich dopen. Zij die trouw bleven, huisden zeven jaar lang in tenten, in het open veld. Ook waren er velen die naar Portugal zijn gevlucht."
(Abraham Zacuto: Sefer Juhasin ha-Shalem, ca. 1450.)

Mijn tong verdorde, mijn lofzang werd klacht:
Bij duizenden worden wij omgebracht,
En al dat moorden laat Gij ongewroken.
- Hebt Gij dan zelf, Heer, geen weet van de nacht?

In Aragón worden wij afgeslacht
Of vluchten ijlings, door het volk veracht,
Oostwaarts ter zee, in 't ruim bang weggedoken.
- Hoe donker kwijnt mijn ziel, mijn zang werd klacht.

Ik heb geen tranen meer en alle kracht
Vlood van me heen. Hoe grim uw vijand lacht...
Zie, Israël ligt als een zwaard gebroken.
- Mijn ziel is asse, mijn lofzang een klacht.

III. QINOT VOOR HET JAAR 5252 AM = 1492

"En zo trokken ze weg uit de streken waar ze geboren waren, groot en klein, jong en oud. Moeizaam gingen ze, te voet en te paard, op ezels, op karren. Sommigen kwamen ten val, anderen stonden op. Sommigen stierven, anderen werden geboren, weer anderen vielen ziek. En geen mens was er die geen deernis met hen had."
(Andrés Bernáldez: Crónica de los Reyes Católicos, 16de eeuw.)

Hoe raakte, Heer, mijn lofzang zijn glans kwijt?
Hoor hoe op deze Sjabbat uw volk schreit
In de maand Av, de uittocht der verweesden.
- Uw Naam is het die Israël belijdt.

Elke eeuw meer dompelt Gij ons in rouw.
De zoon van David, die de Tempel bouwt,
Is ver van ons. - Maar zegenen wij de Gene
Die spreekt opdat de wereld leven zou.

Uw kroon vertrapt, vroomheid in bloed gesmoord :
Ik weet nu dat Gij onze stem niet hoort
En onze ziel diep in het stof doet kruipen.
- Adem van alle leven is uw Woord...

Annie Reniers

WEES gewoon
met de gewone man en vrouw

allergewoonst
met het blonde kind dat huilt

intiem gewoon
met de vorm die een draai vindt
met materie die verdwijnt

denk gewoon
aan zee die aanklopt
leef gewoon
buitengewoon

HET ogenblik
ingeschreven in de tijd
valt buiten de tijd

is het dood is het leven
of alleen verwijdering
uit doorploegde taal

in ander geheugen
verder terug dan verleden
een tijd van het vanzelfsprekende
woord geschonken gedronken

teruggebleven
uit de vleugel van Nikè
op de rand van een rots

en ontvangen
in een schoot van verste uitvinding
verder vooruit dan toekomst

geheel alleen staat het ogenblik
en verbonden met allen
die de weg zijn gevolgd

HET KOMEN en gaan
een dag lang
aan een hoek van Washington Square
het wachten op niets
de langzame vraag
is er een thuis

iedereen vreemd
zo hoort het
iedereen onbekend
vindt een plaats
onder de lente
beleefdheid alom

alleen voornamen
korte zinnen
snelle zelfbediening
en de uitgestelde vraag
waar naartoe
vuur dat de wereld
nog niet heeft verteerd

what a mess
no problem
adem uit

REIK een blad de hand
en een dode staat op
met zijn woordgreep
zijn lichtgeest
en zijn luchtgestalte

leg de brandstapeltakjes
anders
richting droom
en je zult leven in droom
louter heden
en oneindig ogenblik

liggend
in gedreven beweging

dan zul je hen vinden
die je verlangt

ZEG HET woord populier
en zijn blaren beginnen te zwaaien
op hun lange steel

zeg het woord wind
en bij het betreden van het gras
strijkt hij over je gezicht

denk er klappert een machine
en kraanvogels zijn op doortocht
denk er komt een auto aan
het is de stormwind van boom tot boom

denk er is alleen de luide wereld
denk complexiteit

en eenvouds brede glimlach
en beamende stilte

ontvoeren de geest
ver van denken en word

A n n m a r i e S a u e r

VENICE AND DAYS LITTLE DURABLE

(denkend aan Ezra Pound)

Het masker kijkt
waarheid gehuld in zwart'
en witte kant
geen hand om naar te reiken
tot mussen
de kruimels van het leven
eten
niet wetend van verzinken
en van dood

Het leren vergeten
van de angst
het verkleuren van confetti
in het stof

DE OUDE dame
van kant en glas
doet alsof ze vergeten was
wie haar had bemind

maar stiekem geeft ze
de duiven op het plein
de naam van wie
haar minnaars willen zijn

MIJN ANDER ik - niet ik -
zet een masker op
verblind
door wat het had
kunnen zijn

twee gelieven in zichzelf
verzonken
de visser wadend in 't moeras
een oude vrouw
die veel verleden heeft

Jij een ik
een ander
in de spiegel
van versplinterd
glas

Jelle Kaspersma

ONS geheim
huist in de zon.
vang de stralen
met
jouw handen van glas.
raap de scherven.
verzamel
wat voorbijgaat.
wees de wals
te slim af.

stralend
zit jij tegenover
mij. lachend en woordeloos
word je weer
wat je al jaren
bent:
een lege stoel tussen
de splinters van
mijn handen.

NOCTURNE

het skelet
van de brug
tegen het laken
van een nieuwe dag.

de speer
van haar kreet
doorboort het leven.

haar schoenen
blijven staan.
afgedragen
getuigen op de balken.

de leegloop
is groot. ook
in dit deel
van Friesland.

TUSSEN jonen
en dwarsgracht
fiets ik. doordrenkt
van water licht
en plantengeur.
geheel
van de wereld.

een vogelkreet
breekt
uit de stilte.
riet huivert.
even
maar.

IK WIL sterker zijn
dan mijn lichaam. rillend
wandel ik van sloot
naar sloot. treed
woorden met onvaste voet.
groen
protest komt even bloot.

het is op de grens. ergens
tussen lente en
weer winter. ingeknopt
wachten bloemen.
gereed
om straks te flonkeren
aan het groene
firmament.

berken neuriën
hun geur
naar het licht. dat
heeft mij getrokken.
erin geluisd. een queeste
loopt uit op niets.

Pierre Schaerlaeken

VOETGANGERSSTAD

Breek aan uw stadspoort
het huilen der motoren,
fnuik aan uw grenzen
de ongeur van de waanzin,
stel paal en perk
aan de mammons wellust.

Maak van deze stad een eindeloos
wandelpad vol mens en hart en adem,
vrouwelijkheid, ruisend en manklank,
stoer en tussen de hinkstap van
de kinderen door, van de oudjes
het geschuifel, broos en tijdeloos.

Laat dichters op uw muren schrijven,
liefde etsen in uw vel en vlees,
koester de zangers van de straathoek en
de minnaars die namen kerven in uw bomen,
prijs uw lucht, uw aarde, steen en water
en de stapplank van mensen op uw wegen.

JOUW LANDSCHAP

deze tuin ademt jouw naam,
zingt jouw luisterlied,
hier heb jij de paden gebaad
waarlangs de clematis bloeit,
de sporen gezocht van
de kamperfoelie in
het takkenlandschap,
de seringgen opgevrijd,
de rozen tot liefde gekleurd.

In dit huis ruist je
kantgeworden frivoliteit,
fluisteren lichtzinnige
kleinoden
porseleinen verzen,
verhalen, aquarellen
over een land, onbestemd,
schrijven foto's vreugde
en pijn over jou en mij.

STAPPER

Stapper is mijn naam,
ik ben de verkondiger van
de wandelende waarheid, met
de dood dans ik duetten op
de lokkende oversteekplaatsen
van de stenen wildernis.

Ik zweer bij mijn krakende
botten boven het snelmetalen
feestgedruis, trotseer de
obscene grimassen van
de grijnzende hyena's
waarvoor ik niet eens besta.

Stapper is mijn naam,
ik aanbid de knottende wilg
en de zwervende vlinder,
ik ben een zwerver boven de
wind, een zwemmer in een
zee van gras en bomen.

QUEESTE

Doler ben ik op het pad
van het weekklagen, stamelaar
in de keel der gepijnigden,
verschalend mijn liefde
in het spreekkoor van de tijd.

Denker ben ik uit het
boek der schaduwen,
bewonderaar van koraal,
fluisteraar in de aren
der vergankelijkheid.

Ik verken de spelonken van
de nacht, de gouddroom van
de dagen, ik maak deel uit
van de zweefvlucht van het stuifmeel
op weg naar de akker der onthulling.

Willie Verheghe

ART-LANTIS

(naar aanleiding van de ruimtereis van Dirk Frimout)

GODENREIS

Kathedraal van glansmetaal die in een zee
van vuur en brains de wolken tart
en in sierlijk rookschrift schrijft
dat de goden astronauten waren.

Als een oude appel krimpt de aarde
onder deze helse hemelvaart van zes mannen
en één vrouw die haar zes mannen staat :
in een vlucht van vogels heerst het groot gelijk.

Oceanen zinken in een zee van afstand weg
en al wat werelds leeft krijgt een klein hart
dat met één spier slechts klopt en
als een hond aan zijn hok geketend ligt.

HOOG BEZOEK

Wat nog aan de aarde bindt
zit vast aan een metalen navelstreng,
kever, koe, kraai en karper zijn ver weg
en slapen in een bed van wolken.

Er wordt kundig aan de ruimtedeur geklopt
en nieuwe grote kamers zwaaien open
zoals vensters tijdens zwoele zomers.
De zon zoent warmte in de wangen.

Het licht is als het oog van goden
die plots zeer nabij en dan weer ver weg
in een groots theaterstuk van vuur en sterren
hun afwezige aanwezigheid vertonen.

DE STEM VAN DAEDALUS

Vlees en bloed en been worden pluimen
in de wind die dit luchtkasteel bewoont ;
armen zijn gevleugeld, woorden wiegen
op een zee van tongen, worden vis.

werk weegt hier niet op de schouders,
in dit schip van roes en ruimte
zweeft Ikaros zonder Daedalus
maar op controleborden waakt de vaderstem.

In Boven aardse tuinen tuimelt
al wat weegt : mens en dollend ding,
voedsel dat de dans van de mond ontspringt,
de draaglijke lichtheid van het bestaan.

JULES VERNE BLOOST

De wereld wordt wentelend omhelsd,
krijgt een aureool van mens en ruimtetuig
en voelt zich klein bij zoveel zwier
en kunstig in mekaar gestoken liefde.

Op wijze vingers worden aantallen geteld,
de hemelse machine rekent na
wat was en nooit geweest is :
een rit vol roes langs maan en meteoren.

Binnen staat stil wat tijd moet zijn :
momenten en minuten in een zilveren doos
van wetenschap verpakt, snelheid
die zelfs een astronautenhelm te boven gaat.

RUIMTEVAARDERS

De aarde roept en goden halen opgelucht
en zwijgzaam adem. Een plotse duik
naar trouwe en vertrouwde gronden
wordt gestart. Niets is wat het ooit was.

De klankmuur krijgt zijn doorbraak
met geluid van staal en Rolling Stones :
get off my cloud klieft wolken,
de ruimtevaarders zien Jeruzalem.

De astronaut groet de oude aarde
met een hand die zegeviert maar nederig
aan been en bloed gebonden blijft.
Dag zee, dag dag, dag trouwe tijd.